

بهر اورديكى

بچووك

نجاة رفيق حلمى

ئەوئى بىستورمانەو دەبىيىن ئەوئەبە كە ئافرەت لەو وولاتانەى كە لەشارستانەت دا پىشكەوتون گەلى سەر بەستى بە دەس هەنەو لەگەلى ئىش و كاردا سەر بەخۆ دەجوولتەو . ئافرەت لەتەك پياودا لە هەلس و كەوت دا بە ، هەر لەسەرەتاي چوونە قوتابجانەى سەرەتاي تا دوا پەلى زانستگا تىكراو بە بەكسانى لەگەل پياودا دەزى . دوا بەدواى ئەو سەر دەمەى ژيانى بەلكو گەلى پىش تىرش بابلىن لەتەمەنى ۱۴ - ۱۵ سالىدا لەكەس و كار كە دايلك و باوكو خىزانە كەبەق جيا دەبىتەو بە پەرى سەر بەخۆ رادە بوئى و هەر چى خۆى بە چاكي زانى و دلى گرتى سى و دووى لى تاكا دەبىكاو بۆى دەبىتە سەر و كەس لى ناپىچىتەو ، ئەمەو گەلى شتى تايەنى تر هەبە كە مەبەست لەو تارە كە مان دا ئەو ئى بە كە باسى بەكەن بەلكو وەك نمونە بەك لەژيانى ئافرەتى دەرەو وە لا بەكى بچووكى گرتەك لە رەوشت و رەفتارى ئافرەت دەبلىن . بەلام ئەوئى شايانى باسە ئافرەتاي هەلخەلە تاوى و لاتە پەرەسەندووە كان و ئەوانەى سبای رۆژە لاتىيان پىو ديارەو هەندى زۆر كەم دىانەت كارى لە رەوشت و رەفتارىان كەردو و ئافرەت و پياو وەك مەوئىكى ئەو ناوچەو هەرتانەى كە پىيان خستە ناوئەندى بوورانهو و پىشكەوتن و رۆشنىرى هاوچەرخ وادەزانن ئەو جۆرە هەلس و كەوت و رەوشتە ناپەسەندانەى كە ئافرەت لەدەرەو دەبىكات ئەو پەرى شارستانى بەت و پىشكەوتنەو هەر هەولئى ئەو دەدەن لەم بوارە دا لاسانى بەكى كوئرانەيان بەكەنەو بەگەرىن بەدواى ئەو رىگابەى ئەوان گرتوويانە .

هەر كە ئاوى دەرەوئى سنوور دىت لەبەردەمى هەندى ئافرەت دا خەيال و هيوای ناپاك قوت دەبىتەو بەس ، بەلام ئەو لەبەردەكەن كە ئافرەتى زۆرزان و بلىمەت و رۆشنىرو چالاک و پالەوان و زاناو پروفیسۆر و شارەزاي زانستى و هونەر و ورزش و پىشەر و رابەر و ئەفسەر و گەلى ناودار و ناسراو هەن هەر لەو ، وولاتانەى كە بەو جۆرە ئافرەتەنەى باسان كەردن ناسراون .

ئەوئى شايانى باسەو گەلى جاز سەرنجى پاكىشام ئەوئەبە كە ئافرەت لەدەرەوئى سى جۆر باخود سى چىن پىك دىن .

١٠٠٠ . ئافرهتی ههزره کاری ئی کار که زۆریه ئی ئه و چینه به که
س هۆی سووکی ره سه نه که ی و ئافرهت به چاوی سووک
سرخێ .

١٠٠١ . ئافرهت که بریتی به له و چینه ی پی ده ئین ئافرهتی
س هگه ل پیاو دا ، ئه م چینه چ لاو ئی چ به سالآ چوو ، بریتی به
س جیه ی که ئافرهتی کار که رو به که لک و سرود به خش پیک دینی ،
س جیگو ده زگایه که کار بکا هیچ جیاوازی به که له نیوان ئه وو
س . نه ، بگره له گه لی ری وشوین دا له پیاو به سوود تره به تایبه تی
س حه رگاو کار که و شوینی ئیش کردنی ده گه رپته وه مالی وه که
س مه ت رۆلی سروشتی خۆی ده بینی .

١٠٠٢ . ئه و جۆره ئافره تانه به که په که وته ن ئه مانه ش یاخود
س جیه که م پهیدا بوون له پاش ئه وه ی که ئافره ته ههزره کاره کان
س سهره و پیر ده بن ده بنه ئافره تی په که وته و به جۆره ها نه خوشتی
س . نه روون و نه خوشتی کۆمه لایه تی گرفتار ده بن . ته نانه ت
س حه تی میشک و ده روون و له ش تیکه ل به یه که ده بن و سه ریا ن
س حه تی و به ره و نه خوشتی کۆمه لایه تی یا ن ده بن ، وه که مه ی
س حه وه ی زۆرو به نگه کیشان و که وته سه ر شه قامه کان و
س حه وه ی ئی سه رو شوین یاخود شتی و نیمچه شیت تاکو ده مر ن .
س حه رجا ره ش هه ندیکیا ن له ده زگایه که کۆده کرپته وه که
س ئی ده ئین خانووی په که وته کان .

١٠٠٣ . ئه وه ی سه رنجی را کیشام ئه و ئافره ته په که وته و تانه به
س حه جینی دووم پهیدا بوون یاخود ده مینه وه ، ئه مانه گه لی به ریز ن
س جیه که پاش ئه وه ی که له کۆمه ل و نیشمان و خیزان دا سوود به خش
س رو و ری وشوینی راستیا ن گرتۆ ته به رو خیزان و منالیان
س که وته ته وه ، منالیشیا ن ئاسایی ده زین و خیزانه که په رده ی
س ئیرووی له سه ر هه لته گرا وه هه ر په یوه ندی سروشتی خیزان
س ئیرویا ن دا ما وه . ئینجا له وانه دایکی پیرو نه نکێ ژیرو خه سووی
س دلسۆزیا ن لی پهیدا بووه سه ره رای ئه وه که به ته رکێ ناوما ل
س هه لده ستن خوشتیا ن به گه لی ئاره زووه وه خه ریک کردوه که به منالی
س لاوی حه زیا ن لی کرده یاخود خو لیا ی بوون و بۆیا ن نه کرا وه تا
س بیینه دی ، له و ما وه ی دوا سالانی ته مه نیا ن ده ستی ده ده نی و خووی
س پیوه ده گرن و دیسا ن سه ره له نو ی که لکیان بۆ خو یا ن و نیشمانه که یا ن
س ده ی . ئه م چینه ئه گه ر بیئوو له میژووی ته مه نی بکۆ لینه وه ده بیین
س ده گه رپته وه بۆ سه رده می سالانی ١٩٢٠ دوا ی جهنگی جیهانی
س به که م تاکو ئیستا که بریتین له ته مه ن در یژه کان ئه گه ر ما بن ته مه نیا ن
س ده گاته ٦١ - ٦٢ سال ئه مه ش جوا نترین ته مه نه بۆ مرۆف پاش
س ئه وه ی له کاری میری ده که وی و ده سه ده داته کاری تایبه تی خۆی

وه که ئاره زوویه که ده یگرته ده سو و کاتی پی ده با ته سه ر ، ئه م
س کاره ش ئی سوود ئی به به لکو بیجگه له سوودی تایبه تی خۆی
س سوود بکی نیشمانی هه به .

١٠٠٤ . ئینجا ده بیین له م ته مه نه دا ئافره ت له گه ل نه خش و
س نیگا رکیشان و خوری چنیزو کاری ئاوریشم و داو رشتن و پووش و
س حه یزه ران خه ریکه هه ندیکیشیا ن له گه ل نه خشی به ردو ،
س مه رمه رو ، دار ، یاخود له گه ل کاری قوو شتومه کی جوا ن
س دروست کردن خه ریکن . ئه م جۆره شتانه ی با سها ن کردن ئه و
س ئافره تانه ده یگر ن به ده سه ته وه که وه کو ده ئین نه خوینده وارن ، یاخود
س له منالی دا خویندیا ن ته وا ونه کردوه ، به لام ئه و ئافره تانه ی
س که وه ختی خۆی وه که ماموستا و پار یزه رو ئه نداز یا رو گه لی جۆری که
س ده ستی زانیاری یا ن ره نگین بووه پاش لیکه وتیا ن له پیری دا ده ست
س هه لئا گرن له کاره سه ره کی به که ی خو یا ن به لکو به سه ره به ستی ، گه لی
س ئاره زووی خو یا ن ده که نه داری ده ستیا ن و ده که ونه فیکر دنی قوتا ی
س تایبه تی و وانه یا ن له ما له وه پی ده ئینه وه ، جگه له وه ش هه ندیکیا ن
س خه ریکێ نه خشه کیشان و خویندنه وه و کتیب دانا ن یاخود ئه ندامن
س له کۆمه له نیشمانی به کان داو له گه لی جیگا که پیوستی یا ن به یار مه تی
س هه ی کار ده که ن وه که کۆمه له ی هه ره وه زی و کۆمه له ی پاراستنی ساوا
س یا کۆمه له ی (دانا نی سنوو ر بۆ زایین) (تحدید النسل) و کۆمه له ی
س کاروباری خیزان تگه له به شداری کردن له رۆژنامه و گۆفاری تایبه تی
س ئافره تان .

١٠٠٥ . ئه م ئافره ته به ته مه نانه ری یا ن درا وه تی که به سه ره به ستی
س بکۆ لینه وه و جیا ن له توانا دا ئی و پیا ن بکری بیکن به لکو گه لی
س یار مه تی ده درین له لایه ن ده ولت و کۆمه له کانه وه بۆ ئه وه ی که لک
س له دوار و ژه کانی ژانیا ن وه ربگرن و به خوشتی بیسه نه سه ر له نه خام دا
س سوودیا ن له گه لی لاوو هه زره کار پتر ده ی چونکه وانه یا ن
س له تاقی کردنه وه کانیان وه رگرتوه و وانه ی سه رکه وتوو به کۆمه ل و
س نیشمان ده به خشن .

١٠٠٦ . جا بۆیه ئیسه ده ی له م جۆره ئافره تانه ی ده ره وه ی سنوو ر
س وور دینه وه و وینه ی به راورد کردمان له گه ل ئه م جۆره ئافره تانه دا ئی
س نه که ئه وه ی له سه ره تا دا با سها ن کرد چونکه ئه و و لاته ی سه ده ها
س هه نگاوی سه رکه وتوو ی پری ئی له زانستی و شارستا نی و
س پیشکه وتن دا ده ی ئافره ت ده ستیکێ بالای له تابووری و
س کۆمه لایه تی و هۆشیا ری و په ره رده دا هه ی که بیته هۆی
س به ره و پیشه وه چوون و پیشکه وتنی .

١٠٠٧ . که هه موومان ده زانین ئافره ت نیوه ی کۆمه له به لکو له هه ندی
س و لاته دا له نیوه ی پتره .